

Nr 39.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utfärdande av vissa föreskrifter att av länsstyrelserna beaktas vid fastställande av brandordningar och om ändring av viss bestämmelse i normalbrandordningen för landskommuner.

Första lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 46 i första kammaren av herr *Gränebo* jämte sexton andra ledamöter och nr 154 i samma kammare av herr *Isaksson* jämte tre andra ledamöter samt nr 103 i andra kammaren av herr *Pehrsson-Bramstorp* jämte tjugofem andra ledamöter och nr 244 i samma kammare av herr *Jonsson* i Malmgrava jämte sex andra ledamöter.

I motionerna *I: 46* och *II: 103*, vilka äro likalydande, yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville utfärda sådana föreskrifter för länsstyrelserna att dessa vid fastställande av brandordningar beakta de i motionerna anförda synpunkterna. I motionerna göres gällande att länsstyrelserna vid fastställande av brandordningar icke beakta, att normalbrandordningarna icke kunna oförändrade passa för alla fall och att bestämmelsen i brandlagen om skyldighet för fastighetsägare att vidtaga de åtgärder, som ur brandskyddssynpunkt äro nödvändiga, måste tillämpas med måttfullhet och med iakttagande av att kostnaderna för brandskyddsåtgärderna stå i rimligt förhållande till de värden som skola skyddas. Som exempel å bestämmelser i normalbrandordningarna, som ej kunna passa överallt, anföres förbudet mot att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än tolv meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad. Vidare påtalas, att de i normalbrandordningen för landskommuner intagna sotningsbestämmelserna vid tillämpningen skärpts i fråga om sotningsfrister och kompetens för den som skall utföra sotning.

I motionerna *I: 154* och *II: 244*, vilka äro likalydande, yrkas »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att bestämmelsen i § 37 i normalbrandordning för landskommuner med förbud mot anbringande av stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad måtte utgå». Till stöd för detta yrkande åberopas bland annat, att tillämpningen av bestämmelsen

vållat de enskilda jordbrukarna stora olägenheter, samtidigt som någon högre grad av brandsäkerhet knappast vunnos genom densamma.

Beträffande de skäl motionärerna i övrigt anført till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Gällande bestämmelser m. m.

Gällande bestämmelser om rikets brandförsvar finnas i brandlagen den 15 juli 1944 och brandstadgan av samma dag. I brandlagen givas de grundläggande reglerna rörande kommunernas och de enskilda medborgarnas skyldigheter med avseende å brandförsvaret, och i brandstadgan återfinnas de föreskrifter, som mera i detalj utföra brandlagens bestämmelser. Enligt brandstadgan skall för varje kommun finnas en brandordning, som skall upptaga bestämmelser, vilka utöver vad i allmän lag eller i brandstadgan eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av ortens brandförsvar. Brandordning antages av stadsfullmäktige, respektive kommunalfullmäktige. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsens prövning. Beslut, som sålunda underställas, skall av länsstyrelsen antingen oförändrat fastställas eller ogillas.

Till ledning för kommunerna vid upprättande av brandordningar har riksbrandinspektören med biträde av särskilda sakkunniga utarbetat tre normalbrandordningar (SOU 1945: 18—20), varav två äro avsedda för landsbygden. Då förhållandena inom de olika kommunerna äro mycket skiftande ha i normalbrandordningarna upptagits olika alternativ, avsedda för kommuner av olika storleksordning och tätbebyggelse.

Den i motionerna berörda bestämmelsen i normalbrandordningen för landskommuner om avståndet mellan stack och byggnad har, såvitt nu är i fråga, följande lydelse.

Ej må någon så handhava eld eller eldfarligt föremål, att brand därav lätt kan uppstå.

Det är sålunda förbjudet bland annat

— — — — —
att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad.

I brandstadgan finnas allmänna bestämmelser om sotning. Beträffande stad och därmed jämförlig ort gäller bland annat, att föreskriven sotning skall utföras av yrkesutbildad skorstensfejare. För landsbygden finnes icke någon motsvarande bestämmelse. Brandstadgans bestämmelser om sotning skola suppleras av föreskrifter i brandordning. Enligt normalbrandordningen för landskommuner äro sotningsbestämmelserna olika för tätbebyggt område och annat landsbygdsområde. För tätbebyggda områden föreslås dels kortare sotningsfrister och dels stadgande, att sotning får verkställas endast av skorstensfejare, som godkänts av brandstyrelsen, medan

dylik bestämmelse saknas för den egentliga landsbygden. Normalbrandordningen anger icke den kompetens som anses böra krävas av dylik skorstensfejare. Det uttalas allenast, att kompetensen kan vara lägre än den som kräves för skorstensfejare i stad.

I två vid 1946 års riksdag väckta motioner yrkades, att frågan om landsbygdens brandväsen skulle tagas upp till förnyad översyn i syfte att åvägbringa en mindre betungande organisation samt att generellt uppskov med brandordnings antagande skulle ges åt alla landskommuner tills riksdagen fattat nytt beslut i frågan. Motionerna avslögs av riksdagen på hemställan av första lagutskottet, som i sitt utlåtande (nr 31) anförde följande beträffande normalbrandordningen.

Det har inom utskottet upplysts, att man på sina håll icke ansett sig berättigad frångå denna normalbrandordning oaktat bestämmelserna däri icke i allo varit lämpade för förhållandena. Utskottet vill i anledning härav framhålla, att normalbrandordningen givetvis icke oförändrad kan passa för alla fall, då förhållandena inom de olika kommunerna äro mycket skiftande. I vissa fall t. ex. i fråga om rena landskommuner torde sålunda åtskilliga av de i normalbrandordningen upptagna bestämmelserna kunna undvaras.

Frågan om tillämpningen av bestämmelsen i normalbrandordningen för landskommuner om halmstacks placering har även behandlats i en interpellationsdebatt i andra kammaren den 11 juni 1946 (se AK prot. nr 24 s. 18—27). Chefen för kommunikationsdepartementet förklarade därvid bl. a., att han hyste den uppfattningen att några åtgärder från hans sida icke kunde anses motiverade i syfte att i viss riktning påverka kommunerna och länsstyrelserna vid deras ställningstagande till den berörda frågan.

Yttranden.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från länsstyrelserna i Malmöhus och Kopparbergs län, från riksbrandinspektören, Svenska brandskyddsföreningen och Landsbygdens brandförsäkringsbolags förening. Förstnämnda länsstyrelse har vid sitt yttrande bl. a. fogat ett av länsstyrelsen upprättat tryckt förslag till brandordning för landskommuner i Malmöhus län jämte motiv. Riksbrandinspektören har jämte eget yttrande överlämnat yttranden av föreståndaren för statens maskinprovningar i Ultuna och av statens forskningskommitté för lantmannabyggnader.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anför följande.

I motionerna riktas anmärkningar mot tillämpningen av den vid 1944 års riksdag antagna brandlagstiftningen och särskilt mot vissa bestämmelser i ett sedermera av särskilda sakkunniga uppgjort förslag till normalbrandordning för landskommuner. Av den framförda kritiken synes framgå, att vissa länsstyrelser vid fastställandet av brandordningar för landskommuner strikt följt normalbrandordningen och således icke godkänt mindre avvikelser från denna, som förekommit i av kommunerna ingivna förslag. Normal-

brandordningen är emellertid avsedd att allenast utgöra ledning för kommunerna vid uppgörande av brandordningar, och det har icke varit meningen att innehållet skulle lända till ovillkorlig efter rättelse. Därest så hade varit fallet borde givetvis motsvarande bestämmelser hava influtit i själva brandstadgan.

Kommun, som är missnöjd med länsstyrelsens beslut i fråga om fastställelse å brandordning, har emellertid möjlighet att få ärendet prövat genom besvär hos Kungl. Maj:t. Av motionerna framgår icke huruvida denna utväg i någon större omfattning tillgripits.

Såvida myndigheterna vid behandling av ärenden rörande brandordningar för landskommuner beakta, att normalbrandordningen endast innehåller anvisningar och icke föreskrifter, synes det vara möjligt att inom ramen av densamma ernå ett för alla parter godtagbart resultat. Det är därvid sannolikt icke möjligt att efterkomma alla önskingar från länsbrandinspektörerna. Dessa se på förhållandena med fackmannens ögon och kräva naturligtvis ett maximum av åtgärder i brandsäkerhetsavseende. Det ankommer på länsstyrelsen att väga dessa krav mot kommunernas och fastighetsägarnas intresse av en rimlig och smidig tillämpning av brandlagstiftningen. Länsbrandinspektörerna hava själva inga befogenheter, utan äro rådgivare åt länsstyrelserna och kommunerna, en ställning som man icke på alla håll synes hava riktigt uppfattat.

I Kopparbergs län hölls på inbjudan av länsstyrelsen en överläggning med representanter för kommunalnämnder och brandstyrelser, innan kommunernas arbete med uppgörande av brandordningar påbörjades. Vid detta sammanträde genomgingos normalbrandordningens olika paragrafer och i de avseenden, där en allmän mening bland de närvarande krävde ändring, förklarade sig länsstyrelsens representanter beredda att vid behandlingen av brandordningarna taga största möjliga hänsyn till de framförda önskemålen. Så har också skett. Tills dato hava 17 brandordningar för landskommuner fastställts. I dessa har den i motionerna avhandlade bestämmelsen om minsta avstånd mellan halmstack och vissa byggnader uteslutits i 11 och ändrats i 2 fall. Bestämmelsen om utgång direkt i det fria från byggnad, där husdjur inhysas, har utelämnats i 12 brandordningar och stadgandena om eldstad i vissa uthus hava uteslutits i 9. Jämväl andra smärre avvikelser hava godtagits. Härigenom komma olika bestämmelser i brandskyddshänseende att gälla inom till varandra gränsande kommuner, ett förhållande som dock icke kan vålla några större olägenheter, när varje landskommun i länet såsom regel kommer att utgöra eget eldsläckningsområde.

Det synes angeläget att myndigheterna icke genom alltför rigorösa föreskrifter i brandordningarna eller eljest genom för stränga krav i fråga om brandskydd och brandberedskap vålla irritation hos kommunerna och äventyra det frivilliga intresse för brandväsendet, som finnes och som är en nödvändig grund för landsbygdens brandväsen. Om sådana synpunkter beaktas vid tillämpningen av brandlagstiftningen synes det icke erforderligt, att nu vidtaga några ändringar i på området gällande bestämmelser.

I övriga till utskottet avgivna yttranden förekomma särskilda uttalanden om dels frågan om behovet av bestämmelsen om avstånd mellan stack och byggnad och dels frågan om sotningsbestämmelserna. Beträffande den

förstnämnda frågan anför *länsstyrelsen i Malmöhus län* i huvudsak följande.

Frågan om behovet av bestämmelsen angående 12 meters avstånd mellan stack och byggnad torde hava varit föremål för grundliga överväganden, innan den intogs i normalbrandordningarna, och det lär i detta sammanhang räcka med att framhålla, att de flesta försäkringsinrättningar hava bestämmelse i ämnet såsom försäkringsvillkor och att försäkringsvillkoren tydligen utformats efter försäkringsinrättningarnas erfarenheter. Flera tariffbolag hava tidigare krävt över 12 meter, medan häradsbolagen i Skåne godtagit 6 meter; dock kräva samtliga häradsbolag utom ett numera 12 meter.

Inom Malmöhus och Kristianstads län har på ett tidigt stadium bestämmelsen jämkats med anledning av framställda erinringar. Under oktober månad 1945 avhöllos sammanträden inom Malmöhus län med representanter för landsbygdkommunerna, varvid normalbrandordningen för landskommuner och ett förslag till brandordning för landskommuner inom länet, vilket utarbetats inom länsstyrelsen, blevo föremål för diskussion. I fråga om avståndsbestämmelsen, vilken intagits i sistnämnda förslag med ett tillägg angående sammanbyggd byggnad, framkommo åtskilliga förslag till jämkningar. Till stöd för förslagen framhölls dels att för småbruket det ibland torde vara omöjligt att tillämpa bestämmelsen, då arealen kring uthusen vore för liten, så att stacken för sådant fall måste placeras å åkerjord långt från uthusen, och dels att, även om bestämmelsen kunde följas, detta dock skulle innebära en avsevärd olägenhet vid driften, då mera arbetskraft erfordrades vid tröskningen och dylika arbeten. I skrivelse till riksbrandinspektören framhöll länsstyrelsen, att bestämmelsen möjligen kunde uppmjukas t. ex. genom att det tillätes, att stack finge under kortare tid läggas närmare byggnad än tolv meter, dock ej närmare än sex meter. Riksbrandinspektören meddelade i skrivelse den 14 december 1945, att han icke kunde godtaga annan jämkning än att beträffande otröskad gröda brandsynenämnden efter länsbrandinspektörens hörande i varje enskilt fall kunde få medgiva, att grödan under skördetiden finge uppläggas å kortare avstånd från byggnad än tolv meter, dock ej närmare än sex meter. Då det sålunda föreslagna individuella dispensförfarandet ansågs alltför omständligt och tidskrävande, meddelade länsstyrelsen kommunerna efter samråd med flera sakkunniga, att stadgandet borde erhålla följande lydelse: *Det är sålunda förbjudet bland annat att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än tolv meter från stall, ladugård, loge eller därmed sammanbyggd byggnad eller byggnad med eldstad, vilket avstånd dock må, där särskilda skäl föreligga, för stack av otröskad gröda under tiden augusti—oktober månader minskas intill sex meter.* Denna formulering hade godtagits av representanter för samtliga inom länet verksamma häradsbrandstodsbolag. I fråga om halmstackar ansågs brandfaran så stor att någon generell jämkning icke kunde tillstyrkas.

Inom Malmöhus län finnas dels 31 kommuner, där avdelning I brandstadgan tillämpas, och dels 157 »brandkommuner», omfattande 229 primärkommuner, inom vilka avdelning II är tillämplig. Bestämmelsen om minsta avstånd mellan stack och byggnad i länsstyrelsens formulering har godtagits dels av alla kommuner inom förstnämnda grupp och dels av

150 »brandkommuner» inom sistnämnda grupp, omfattande 209 primärkommuner. Av övriga 7 »brandkommuner» hava 2 frågan under behandling efter återförvisning och 5 hava hos Kungl. Maj:t anfört besvär över länsstyrelsens beslut att vägra fastställelse å brandordning, som innehöll bestämmelse om ett minsta avstånd mellan stack och byggnad av allenast sex meter. Det är sålunda ett synnerligen litet antal kommuner i länet som ansett sig ej kunna godtaga avståndsbestämmelsen efter den av länsstyrelsen föreslagna jämkningen. Från Kristianstads län har inhämtats att bestämmelsen efter nämnda jämkning hittills antagits av något över 100 landskommuner, att bestämmelsen med eller utan jämkning antagits av samtliga kommuner, där avdelning I brandstadgan tillämpas, samt att 5 å 6 kommuner beslutat att jämkningen skall avse tiden augusti—november.

Beträffande stack av otröskad gröda torde någon ytterligare jämkning i Malmöhus och Kristianstads län utöver den där vidtagna icke kunna rimligen ifrågasättas.

Därest förhållandena inom övriga delar av riket så påkalla synes det vara lämpligt att även där verkställa jämkning i överensstämmelse med vad skett i Skånelänen. I sådant fall bör det i Skånelänen gjorda tillägget införas i normalbrandordningarna, varefter kommunerna lämnas tillfälle att besluta därav betingad ändring i redan antagna brandordningar. Om hinder ej möter av lagtekniska skäl, kan ändring i redan antagna brandordningar enklast åstadkommas genom utfärdandet av ett tillägg till brandstadgan innefattande avståndsbestämmelsen i den av länsstyrelserna i Skånelänen föreslagna formuleringen.

Vid prövning av frågan huruvida generell jämkning i bestämmelsen är behöfvlig beträffande halmstackar bör hänsyn tagas till dels tillgången på material och arbetskraft och dels kostnaden. För närvarande torde brist på material föranleda att maskinella hjälpmedel icke alltid kunna utnyttjas i önskvärd omfattning, varigenom behovet av manuell arbetskraft ökas. Även under normala förhållanden lär emellertid i vissa fall, t. ex. då arealen kring uthusen är för liten och halmstacken därför måste placeras på betydligt avstånd från tröskningsstället, mera arbetskraft än eljest behöva tagas i anspråk. Tillgången på ledig arbetskraft under tröskningsperioden för andra arbeten än själva tröskningen torde vara tämligen obetydlig, och det kan sålunda i något fall bliva svårt att i omedelbart samband med tröskningen placera halmstack på betryggande avstånd från byggnad. Nu anförda omständigheter torde dock icke vara av den betydelse och räckvidd att generell jämkning i ifrågavarande bestämmelse är erforderlig. Ej heller böra till stöd för sådan generell jämkning kunna med skäl åberopas de kostnader som föranledas av bestämmelsen, vilka genomsnittligen torde bliva tämligen obetydliga. Förhållandena inom länet i nu angivna hänseenden torde icke så väsentligt skilja sig från motsvarande förhållanden i övriga delar av riket att särskilda föreskrifter böra gälla för länet.

Skulle det emellertid anses önskvärt att ytterligare överväga frågan om en generell jämkning av avståndsbestämmelsen utöver den inom Malmöhus och Kristianstads län vidtagna, torde i varje fall först en närmare undersökning böra verkställas om de svårigheter, som kunna ha uppkommit vid tillämpningen av ifrågavarande bestämmelse.

Skulle en sådan undersökning anses böra komma till stånd, synes det

lämpligt att under den tid, som förgår, innan undersökningen färdigställts, meddelande av eftergift i visst fall får ske på något enklare sätt än för närvarande. Ansökan om eftergift i visst fall från bestämmelsen i brandordning skall, där ej annat anges i brandordningen, nu göras hos Kungl. Maj:t. I ett av Kungl. Maj:t den 8 november 1946 meddelat beslut angående brandordning för Hallingebergs kommun i Kalmar län har bestämmelsen om minsta avstånd mellan stack och byggnad utformats så att dispensrätten överlåtits å länsstyrelsen. Länsstyrelsen finner det lämpligt, att meddelandet av dispens, under tiden tills frågan om generell jämkning kan definitivt avgöras, i viss utsträckning överlåtes på länsstyrelserna. Överlåtandet av dispensrätten till länsstyrelserna synes då böra åstadkommas på enahanda sätt som ovan föreslagits, nämligen genom ändring i normalbrandordningarna, vilken ändring, såvitt ej hinder av lagtekniska skäl möter, enklast kunde göras tillämplig å redan antagna brandordningar genom utfärdande av ett tillägg till brandstadgan.

Riksbrandinspektören har i sitt yttrande — efter att hava erinrat om de brandsäkerhetsföreskrifter, som jämte bestämmelsen om avstånd mellan stack och byggnad upptagits i 37 § normalbrandordningen — anfört bland annat följande.

Mot dessa förbud ha såvitt riksbrandinspektören har sig bekant icke gjorts några invändningar i vidare mån än vad gäller förbudet att upplägga stack närmare byggnad än 12 meter, och härvid ha invändningarna inskränkt sig till en önskan att vilja minska avståndets storlek. Man torde nog allmänt ha accepterat, att stack skall ligga på visst avstånd, men man anser, att 12 meters avstånd skulle vara onödigt betungande ur ekonomisk synpunkt. Många gånger är bestämmelsen på grund av rent lokala skäl omöjlig att följa.

Att ett visst avstånd skall finnas torde få anses självklart. Tillgänglig statistik över antalet byggnader, som antänts av en brinnande grannbyggnad vid olika avstånd, visar bestämt på avståndens betydelse. En sammanställning, som gjorts för några år sedan över eldsvådor vid lantbruksrisker i Skåne, vilka eldsvådor uppkommit genom brinnande grannrisk, gav följande resultat, nämligen att av byggnaderna hade

43,4	0/0	legat på	0—6	meters avstånd från primärbranden			
17,9	0/0	»	»	6—9	»	»	»
15,4	0/0	»	»	9—15	»	»	»
5,1	0/0	»	»	15—18	»	»	»
4,6	0/0	»	»	18—22,5	»	»	»
4,3	0/0	»	»	22,5—30	»	»	»
3,7	0/0	»	»	30—45	»	»	»
3,4	0/0	»	»	45—90	»	»	»
2,2	0/0	»	»	90 och flera	»	»	»
<hr/>							
100,0	0/0						

Bedömes värdet av avstånden med stöd av ovanstående statistik, skulle rent teoretiskt 61,3 0/0 av eldsvådorna uteblivit, om avståndet varit 9 meter eller mera, och genom enkel interpolation skulle man erhålla, att 69,0 0/0 uteblivit, om avståndet varit 12 meter och 76,7 0/0 om avståndet ökades till 15 m. Vid större avstånd än 15 meter sjunker procenttalet för antal bränder,

antända från grannrisk, mycket snabbt, så att vid 25 meters avstånd de utelivna eldsvådorna kunna sättas till i runt tal 87 %. Ur såväl brandskydds- som försäkringsteknisk synpunkt är det sålunda ett önskemål att ha åtminstone 25 meters avstånd mellan byggnader och följaktligen även mellan stack och byggnad. Ju mer man minskar på detta avstånd, desto större är risken för konflagration, vilken risk stiger oproportionerligt hastigt ju mindre avstånden bliva.

Mot för stora avstånd talar emellertid, särskilt vad lantgårdar beträffar, driftstekniska skäl och därmed följande ekonomiska hänsyn. Riksbrandinspektören har av till statens brandinspektion inkomna besvärsskrivelser och klagomål ej kunnat få en klar bild av de ekonomiska konsekvenser, som kunna tänkas följa av den i normalbrandordningarna stipulerade bestämmelsen, att stack skall ligga på minst 12 meters avstånd från byggnad. Någon bestämd uppfattning härom tycks ej heller finnas bland lantbrukare. I flertalet fall synes man ej ha särskilda svårigheter att följa bestämmelsen, medan man på andra håll går så långt, att man påstår, att bestämmelsen är ruinerande för lantbruket. För att få ett opartiskt tekniskt utlåtande i frågan har riksbrandinspektören vänt sig till föreståndaren för statens maskinprovningar i Ultuna samt till statens forskningskommitté för lantmanabyggnader i Lund med begäran om utlåtanden. I det förra utlåtandet konstateras först och främst att behov att lägga halm i stack förefinnes och att stackarna böra läggas så, att intransporten av halmen till kreaturstallarna ej blir arbetskrävande, med andra ord att de böra ligga i närheten av byggnaderna. Konsekvensen av 12-metersavståndet blir, beroende på sättet hur halmtransporten sker, helt olikartad. Vid bärning och körning, som användes vid något mer än halva antalet gårdar i landet, torde enligt utlåtandet en ökning av något 10-tal meter icke innebära större olägenhet. Vid ännu större avstånd försvåras dock arbetet mycket snart. Vid blåsning med fläkt erbjuder ej heller en ökning av transportavståndet med ett par 10-tal meter någon egentlig svårighet i tekniskt hänseende, även om rörledningen skulle behöva göras vinkelböjd. En ökning av effektbehovet erfordras dock, men i regel torde motorerna ha erforderlig effektmarginal härför. Slutligen framgår av sagda utredning, att vid pressning av halm en ökning av transportsträckan på 10—12 meter normalt kan klaras av pressen utan särskilt stor kostnad. Kontentan av utredningen är således, att ökning av transportlängden för halm på 10—20 meter ej har någon större ekonomisk betydelse och är tekniskt genomförbar utan alltför stora omändringar. Då det för ett uppfyllande av normalbrandordningens bestämmelse om ett avstånd av 12 meter endast erfordras en förlängning av befintliga transportlängder med undantagsvis 6 meter eller ibland 3 meter och i de flesta fall ingen förlängning alls, synes det riksbrandinspektören, att ej tillräckliga skäl förefinnas ur lantbrukssynpunkt att minska det ur brandskyddssynpunkt önskade minimiavståndet av 12 meter.

Riksbrandinspektören har härefter återgivit ett uttalande av Landsbygdens brandförsäkringsbolags förening, av vilket uttalande enligt dennes mening framginge, att brandstodsbolagen genom sina försäkringsvillkor framtvingat att halmstackar i allmänhet placerats på betryggande avstånd från byggnad. Frågan om det s. k. 12-metersavståndet hade därigenom

praktiskt taget redan lösts. Det finnes emellertid, enligt vad riksbrandinspektören vidare uttalar, alltjämt platser, där 12-metersavståndet ej vore genomfört, och där uppfyllandet av ifrågavarande bestämmelse om avstånd skulle framtvinga viss materielanskaffning i form av förlängda transportledningar och undantagsvis utbyten av elektriska motorer. Då detta under den nuvarande materialbristen måste anses omöjligt att verkställa, syntes det riksbrandinspektören lämpligt, att vissa övergångsbestämmelser i normalbrandordningarna infördes, som möjliggjorde att de nuvarande anordningarna kunde bibehållas under en del år framåt. En uppmjukning av bestämmelsen vore enligt riksbrandinspektörens mening därjämte önskvärd för sådana fall, där byggnadstekniska eller geografiska skäl omöjliggjorde ett genomförande av bestämmelsen. Sådana ändringar kunde antingen göras generella eller ock så att de medgäve ett individuellt dispensförfarande. Efter att hava erinrat om den avfattning bestämmelsen erhållit i de brandordningar som fastställts av länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län (jfr förstnämnda länsstyrelses yttrande) har riksbrandinspektören föreslagit, att bestämmelsen i normalbrandordningarna skulle erhålla samma avfattning som i dessa brandordningar samt att följande skulle tilläggas:

Där hinder uppstår att lägga stack på 12 meters avstånd från nämnda byggnader på grund av tomt-, mark- eller byggnadsförhållanden, kan brandchef eller brandsynenämnd lämna tillstånd till stacks uppläggande på mindre avstånd än vad nu sagts. Detta avstånd får dock ej understiga 9 meter. Erfordras i undantagsfall ett mindre avstånd än 9 meter skall länsstyrelse lämna bifall härtill.

I det till riksbrandinspektören avgivna yttrandet har *statens forskningskommitté för lantmannabyggnader* förordat, att vederbörande brandchef efter samråd med jordbruksteknisk sakkunskap skulle kunna ge dispens från föreskriften om halmstacks placering på ett avstånd av minst 12 meter från byggnad. Beträffande stackar av otröskad gröda har kommittén framhållit, att dessa icke innebure samma faromoment som halmstackar och att de icke heller plägade kvarligga mer än 2 à 4 veckor. Med hänsyn härtill har kommittén som sin mening uttalat, att bestämmelsen rörande sådan stacks placering borde utgå ur normalbrandordningen.

Föreståndaren för statens maskinprovningar i Ultuna har i yttrandet till riksbrandinspektören sammanfattat sin ståndpunkt sålunda.

Det är i ganska omfattande utsträckning nödvändigt att lägga halm i stackar, och det är ofta fullt berättigat att placera stackarna i närheten av byggnader.

Konsekvenserna av 12-meters bestämmelsen blir helt olika vid skilda gårdar. I många fall medför föreskriften ej några olägenheter, i många andra uppstår svårigheter av mer eller mindre allvarlig art. Det ges många fall där det med hänsyn till bristen på arbetskraft samt på maskiner eller

maskindetaljer, t. ex. fläkt rör, för närvarande icke ens är möjligt att följa bestämmelserna.

Att i normalbrandordningen minska avståndet torde icke vara tillfredsställande eftersom många ändock icke skulle få avsedd lättnad. Om det ur brandskydds- och eldsläckningssynpunkt anses vara viktigt att i görli-gaste mån hålla halmstackarna på avstånd från byggnaden torde det vara riktigare möjliggöra dispens i enskilda fall på annat sätt än nu. Denna dispens bör kunna meddelas av lokal myndighet, som har möjlighet att på ort och ställe granska förhållandena och därefter utan tidspillan fatta beslut i ärendet. Genom bl. a. länsbrandinspektörernas arbete torde det sedan vara möjligt att i ett efter tidsläget anpassat tempo leda utvecklingen i önskvärd riktning.

Svenska brandskyddsföreningen har i sitt yttrande anfört i huvudsak följande.

Bestämmelsen i normalbrandordningen för landskommuner om att stack av otröskad gröda, halm eller hö icke får anbringas närmare viss byggnad än 12 meter har tillkommit med hänsyn dels till de risker, som föreligga att gnistor från byggnadens skorsten tända närbelägna stackar, varefter branden lätt sprider sig till byggnaden, dels ock till faran, att stackarna antändas genom barns lek med eld. Enligt Svenska brandskyddsföreningens uppfattning vore det beklagligt ur brandskyddssynpunkt om ifrågavarande bestämmelse generellt bleve slopad.

Föreningen är emellertid fullt medveten om att svårigheter i vissa fall kunna föreligga för lantbrukarna att uppfylla ifrågavarande bestämmelse. Möjligheter finnas emellertid då för länsstyrelserna att ge den dispens, som kan anses skälig med hänsyn såväl till brandfaran som till de olägenheter, som skulle uppstå av driftmässig eller ekonomisk art om bestämmelsen kategoriskt skulle tillämpas. Sålunda torde man kunna anse att beträffande stack av otröskad gröda ett mindre avstånd kan medgivas.

Vidare må anföras att det fixerade avståndet av just 12 meter ej kan anses utslagsgivande för, huruvida fara för eldens spridning och skadegörelse är avvärjd eller icke. I vissa fall, särskilt då fråga är om större och värdefullare ekonomibyggnader, bör sålunda ett ännu större avstånd hållas, medan däremot i andra fall avståndet kan något minskas. Av betydelse är emellertid att stackarna ligga på ett icke alltför kort avstånd från byggnad, enär i sådant fall ytterst ringa möjlighet finnes för brandkår att begränsa elden endast till själva stacken. Ett avstånd av endast 6 meter torde ur denna synpunkt icke anses vara betryggande. •

Landsbygdens brandförsäkringsbolags förening har yttrat bland annat följande.

Sedan gammalt ha brandstodsbolagen i sina försäkringsvillkor intagit säkerhetsföreskrifter, vilkas efterföljande från delägarnas-försäkringstagarnas sida erfarenhetsmässigt varit ägnat att förebygga uppkomsten av brand eller att begränsa omfattningen av utbruten brand. Det faromoment, som de intill lantgårdsbyggnaderna upplagda halmstackarna ostridigt utgöra, har härvid allmänt beaktats. Skiftande förhållanden inom landets skilda delar ha givetvis påverkat de olika bolagens ställningstaganden i denna fråga. I de fall där föreskrift om visst minsta avstånd mellan halmstack och

byggnad förekommit, har detta avstånd sålunda växlat; vanliga avstånd ha varit 20 meter, 15 meter och 9 meter men även 6 meter har förekommit. Att märka är dock att avsteg från de nyssnämnda strängare avståndssiffrorna ofta tolererats ehuru mot premieförhöjning.

De senaste årens erfarenheter ha kraftigt understrukit betydelsen av att stackar uppläggas på ett ur brandskyddssynpunkt betryggande avstånd från byggnader. Man har tidigare främst haft för ögonen den fara som ligger däri att gnistor från byggnadernas rökutlopp lätt kunna antända närbelägna stackar och att det då i regel är omöjligt att hindra den utbrutna brandens spridning till byggnaderna. Nu har emellertid tillkommit den oroväckande ökningen — i såväl antal som omfattning — av sådana brandskador som uppkomma genom att lekande barn sätta eld på de lättantändliga stackarna varefter branden sprider sig till närbelägna byggnader.

Under sådana förhållanden har det inom brandskydds- och brandförsäkringskretsar varit ett allmänt önskemål att få till stånd offentliga, betryggande föreskrifter i detta avseende, och det är därför också naturligt att den nya brandlagstiftningen och den i anslutning därtill framlagda normalbrandordningen med dess ifrågavarande avståndsbestämmelse hälsats med stor tillfredsställelse. Föreningen, som utövar en omfattande rådgivande verksamhet bland de anslutna bolagen, har också sökt åvägabringa en allmän anpassning av bolagens säkerhetsföreskrifter till normalbrandordningens avståndsbestämmelse.

Föreningen kan anföra exempel som belysa den påtalade bestämmelsens stora värde. I flera fall där stora halmstackar stuckits i brand av barn har sålunda tillkallad brandkår kunnat rädda dyrbara byggnadskomplex just på den grund att ett av brandförsäkringsgivaren föreskrivet 12-metersavstånd varit för handen. Detta avstånd har nämligen dels medgivit det rådrum som regelmässigt erfordras för brandkårens utryckning och släckningsmaterielens insättande, dels ock lämnat möjlighet för brandmanskapat att åtminstone tillfälligt uppehålla sig mellan den brinnande stacken och den hotade byggnaden. Å andra sidan säger all erfarenhet att vid alltför korta avstånd endast under särskilt gynnsamma förhållanden möjlighet föreligger att hindra brandens spridning från brinnande stack till närbelägen byggnad.

De av motionärerna anförda praktiska svårigheterna vid en kategorisk tillämpning av normalbrandordningens 12-metersavstånd förtjäna otvivelaktigt avseende. Det torde dock kunna ifrågasättas om dessa svårigheter äro av den allmängiltiga och omfattande natur, att ifrågasätta mer eller mindre generella eftergifter verkligen kunna anses motiverade.

Redan nu föreligger möjlighet till dispens från den ifrågavarande bestämmelsen, och åtminstone länsstyrelsen i Malmöhus län har ansett en allmän eftergift böra genomföras beträffande stack av otröskad gröda (däremot ej av halm eller hö) så att denna under viss årstid skulle få uppläggas på 6 meters avstånd.

Enligt föreningens uppfattning skulle en mer eller mindre generell eftergift i fråga om den allmänna tillämpningen av normalbrandordningens ifrågavarande 12-metersavstånd innebära en allvarlig försämring ur brandskyddssynpunkt. Formellt sett vore brandförsäkringsbolagen visserligen oförhindrade att i sina säkerhetsföreskrifter vidmakthålla eller införa strängare bestämmelser, men detta skulle sannolikt visa sig mindre lämpligt,

och i vart fall skulle bestämmelsernas efterlevnad i väsentlig mån äventyras. Det bleve säkerligen ofrånkomligt att allmänt genomföra en icke obetydlig differentiering av premierna med hänsyn till det större eller mindre avståndet mellan ifrågavarande stackar och byggnader. Genom en sådan premie-differentiering skulle visserligen de formella rättvisekraven tillgodoses, men svårigheter skulle uppstå vid den fortlöpande anpassningen av de olika försäkringarna efter de aktuella förhållandena vid varje särskild gård, vilka kunna växla från år till år. Försäkringsskyddet skulle väsentligt fördras och samtidigt skulle irritation ofta uppstå vid regleringen av sådana brandskador där avtalade avståndsbestämmelser frångåtts utan behörig anmälan.

Föreningen vill för sin del icke resa någon invändning mot ett allmänt genomförande av den eftergift i fråga om anbringande av stack bestående av otröskad gröda, som enligt ovan förordats av länsstyrelsen i Malmöhus län, men vill i övrigt hävda att eftergifter i fråga om den allmänna tillämpningen av normalbrandordningens ifrågavarande 12-metersavstånd icke böra ske annat än i sådana fall där tungt vägande skäl föreligga, skäl av exempelvis geografisk eller teknisk natur. Även i sådana fall måste emellertid ett visst, betryggande minimiavstånd stadgas; enligt föreningens uppfattning kan ett 6-metersavstånd icke anses betryggande.

Beträffande s o t n i n g s b e s t ä m m e l s e r n a förekommer i yttrandena följande.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har uttalat, att med den i motionerna påtalade skärpningen av bestämmelserna om sotning åsyftades tydligen förhållandena i Malmöhus och Kristianstads län. Skärpningar hade visserligen ansetts erforderliga, men enligt länsstyrelsens uppfattning torde dessa icke komma att medföra några nämnvärda merutgifter vare sig för kommuner eller enskilda utan i stället avsevärda vinster såväl för fastighetsägare och försäkringsinrättningar som för det allmänna. Som motivering härför har länsstyrelsen anfört bl. a. följande.

Frågan om yrkesmässig sotning å landsbygden har för Skånes del diskuterats sedan lång tid tillbaka. Sålunda upptog den under åren 1933—1935 arbetande Skånska lantbrukets brandskyddskommitté denna fråga till behandling. Kommittén hade genom en stickprovsvis företagen undersökning ansett sig kunna konstatera, att bristerna å skorstensstockar och eldstäder å de skånska lantgårdarna vore avsevärda, och uttalade, att det vore av den största betydelse att sotningsfrågan ordnades även för landsbygden. Huruvida någon nämnvärd förbättring sedan dess åstadkommits är icke känt, men missförhållandena måste dock fortfarande vara stora, då en av de skånska häradsbrandstodsbolagen offentliggjord tabell över brandorsaker under åren 1938—1945 utvisar, att brister i eldstadsanläggningen varit brandorsak i 32,1 procent av samtliga fall och att hithörande eldsvådor under nämnda period föranlett utbetalning av ersättningar med tillhopa över 4,6 miljoner kronor.

Då brister i eldstadsanläggningar upptäckas lättare vid yrkesmässigt utförd sotning än annars, varigenom många eldsvådor avvärjas, får behovet av yrkesmässigt utförd sotning sålunda anses vara mycket stort å den skånska landsbygden, särskilt vad avser lantgårdarna. Sedan Skånska häradsbrandstodsbolagens sammanslutning för frågans behandling utsett en kom-

mitté, uppgjorde denna efter samråd med riksbrandinspektören och representanter för skorstensfejarmästarnas organisation förslag till indelning av de bägge Skånelänen i ett 60-tal sotningsdistrikt med var sin yrkesutbildad skorstensfejare. Sedan förslaget överlämnats till länsstyrelserna i Skånelänen, intogos de föreslagna bestämmelserna så gott som oförändrade i de förslag till brandordning för landskommuner, som uppgjordes av länsstyrelserna. Beträffande skorstensfejares kompetens föreskrevs att han, där ej länsstyrelsen medgivit undantag, skall hava genomgått kurs för skorstensfejare vid statens brandskola eller med goda vitsord minst fem år arbetat hos godkänd skorstensfejare. I fråga om sotningsfristerna innebar förslaget för annat landsbygdsområde än tätort den skärpning i förhållande till normalbrandordningen, att köksspisar och kokseldade värmepannor skulle årligen sotas två gånger i stället för en, medan för tätort antalet sotningstillfällen jämkades för köksspis och tvättpanna från tre till två. Skorstensfejaren skulle erhålla betalning av fastighetsägarna efter en av skorstensfejarmästarnas organisation uppgjord taxa samt en mindre ersättning av kommunerna för befattningen med brandsyn m. m.

Å de förut omförmälda sammanträdena med representanter för kommunerna diskuterades jämväl denna del av länsstyrelsens förslag, varvid ytterst få invändningar framställdes. Samtliga landskommuner i Malmöhus län och de flesta i Kristianstads län hava numera antagit brandordningar. I det förra länet har allenast en kommun avvisat förslaget om yrkesmässig sotning.

Det i motionerna förekommande uttalandet, att de skärpta sotningsföreskrifterna skulle hava blivit onödigt betungande för landskommunerna, motsvarar icke verkliga förhållandet. Skärpningen av sotningsfristerna å den egentliga landsbygden är föranledd av svårigheten att i de tätbebyggda Skånelänen avgränsa tätort från övriga landsbygdsområden samt av det förhållandevis stora antalet eldsvådor orsakade av brister å eldstadsanläggningar. Kostnaden för den i Skåne vidtagna anordningen är tämligen blygsam. De fastighetsägare å landsbygden som hittills anlitat yrkesmässiga skorstensfejare hava för dessas tjänster måst betala avsevärt mera än som utgår enligt de av kommunerna numera antagna taxorna. Det har beräknats, att den årliga kostnaden i genomsnitt för varje fastighet kommer att uppgå till omkring 6 kronor. Genom den yrkesmässiga sotningen vinnes, att bränslet bättre tillgodogöres, särskilt i värmepannor, och härigenom torde, enligt vad sakkunniga upplyst, betalningen för sotningsarbetet knappast betyda någon ökad utgift för fastighetsägaren. Vidare bör uppmärksammas, att sotning skall enligt brandstadgan verkställas även å den egentliga landsbygden och att kostnaden vid anlåtande av icke-yrkesman icke torde bliva lägre än enligt den nu antagna taxan. Kommunernas arvoden till skorstensfejarna, som utgår efter en krona för varje eldstadsförsedd fastighet, utgöra huvudsakligen kostnad för brandsynen, som ju är obligatorisk. Inom kommun, som saknar godkänd skorstensfejare, måste särskild kontroll utövas att fastighetsägare låter utföra föreskriven sotning, vilken utgift inbesparas då godkänd skorstensfejare finnes. Skorstensfejare hava numera tillsatts inom samtliga föreslagna distrikt utom ett i Malmöhus län och två i Kristianstads län. Någon skäligh anledning till jämkning i den redan genomförda anordningen torde icke kunna åberopas.

Riksbrandinspektören har beträffande frågan om sotningsbestämmelserna

erinrat om att länsstyrelserna ej kunde kräva någon ändring i brandordningarna utan endast hade att godkänna eller förkasta de av kommunerna själva uppgjorda förslagen. Härefter har riksbrandinspektören anfört:

Skulle sålunda en länsstyrelse mot förmodan ej vilja godkänna en brandordning, som grundar sig på normalbrandordningen, kan kommunen överklaga länsstyrelsens åtgärd hos Kungl. Maj:t, varvid Kungl. Maj:t efter riksbrandinspektörens hörande med största sannolikhet komme att godkänna brandordningen i fråga. Endast i de fall tidsintervallerna för sotningen skulle göras längre än vad normalbrandordningen rekommenderar, torde ett dylikt överklagande vara dömt att misslyckas, emedan tidsintervallerna noga övervägts och föreslagits på grund av erfarenhet och sakligt bedömande.

Motionärerna beröra även kompetensfordringarna för skorstensfejare och ha därvid exemplifierat sina anmärkningar med att en murare på något ställe, vilken ägt kompetens i byggandet av rökgångar, icke ansetts kompetent att utföra sotningsarbetet. Detta är icke ett fel utan principiellt riktigt. Bortsett från den omständigheten att det tyvärr ej finnes några kompetensfordringar för murare, då det gäller att bygga rökgångar, för vilket arbete det säkerligen vore önskvärt, att auktorisation skulle kunna krävas, äro kvalifikationerna för murare och sotare helt skilda. Vikten av sotningsarbetets rätta utförande måste ur förebyggande brandskyddssynpunkt kraftigt understrykas. Att denna synpunkt även delas av statsmakterna torde framgå av det faktum, att sotarutbildning erhålles vid statens brandskolas mästare- och gesällkurser för skorstensfejare. Då fel i rökgångar, brand från eldstadsanläggningar och soteldar äro orsaken till över fjärdedelen av de eldsvådor, som uppkomma på landsbygden, bör sålunda sotningsarbetet utföras av personer, som lärt sig mera om eldstäder och rökgångar än sådana personer, som eventuellt endast utbildats till att mura upp eldstäder m. m. Som stöd för denna uppfattning kan framhållas, att statens brandskola för inträde i skolans gesällkurs fordrar, att vederbörande under minst 4 år skall hava arbetat under en mästare. Önskvärt vore, att sotningen även på landsbygden kunde handhas av en utbildad skorstensfejaremästare. Detta kan emellertid av flera skäl ej genomföras. Man har därför i normalbrandordningarna för landsbygden ej heller uppsatt någon dylik fordran utan enbart nöjt sig med att bestämma, att skorstensfejare skall vara godkänd av brandstyrelse. Att en dylik person borde ha den kompetens, som erfordras för att få delta i statens brandskolas gesällkurs, torde i kommunens eget intresse få anses som ett minimikrav. För städer, köpingar och municipalsamhällen kräves åter, att vederbörande sotare skall hava genomgått mästarekurs. Genom sammanslutning av flera kommuner i sotningsdistrikt torde för övrigt kommunerna mestadels bliva i tillfälle att anställa yrkesutbildade sotare.

Svenska brandskyddsföreningen har i fråga om sotningsbestämmelserna uttalat, att den erfarenhet föreningen samlat beträffande brandskador förorsakade av bristfällig sotning talade för att sotningen ordnades på ett så betryggande sätt som möjligt.

Beträffande förevarande spörsmål har *Landsbygdens brandförsäkrings-*

bolags förening anført, att det ur såväl den enskildes som det allmännas synpunkt måste anses angeläget att sotningen göres så effektiv och betryggande som möjligt. Inträffade brandskador, som orsakat förlust av icke blott ekonomiska värden utan även människoliv, gäve talrika belägg härför. Gentemot motionärernas påpekande att murare »som ägt kompetens i byggandet av rökgångar» icke ansetts kompetent att verkställa sotning ville föreningen framhålla att de utförda rökgångarna tyvärr icke alltid gäve belägg för murarnas sakliga kompetens ens i det egna facket.

Utskottet.

Enligt brandstadgan skall för varje kommun finnas en brandordning som upptager de bestämmelser, vilka äro erforderliga för ordnande av ortens brandförsvar. Brandordning antages av kommunalrepresentationen. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsen, som har att antingen oförändrat fastställa eller ogilla brandordningen.

På uppdrag av chefen för kommunikationsdepartementet har riksbrandinspektören med biträde av särskilt tillkallade sakkunniga utarbetat s. k. normalbrandordningar, olika för stad och landsbygd samt med olika alternativ för landskommuner där skogsbrandförsvaret ordnats för sig och där bygdebrandförsvaret och skogsbrandförsvaret äro samordnade. Dessa normalbrandordningar äro endast avsedda att tjäna till ledning för kommunerna vid upprättande av brandordningar, och de ha därför icke varit underställda Kungl. Maj:ts eller riksdagens prövning.

I motionerna I: 46 och II: 103 har gjorts gällande, att vissa länsstyrelser vid fastställande av brandordningar alltför strängt fasthålla vid normalbrandordningarna. Såsom utskottet vid behandling av två motioner angående landsbygdens brandväsen vid fjolårets riksdag framhöll kunna emellertid normalbrandordningarna icke oförändrade passa för alla fall, då förhållandena inom de olika kommunerna äro mycket skiftande. I de till utskottet nu avgivna yttrandena förekomma också uttalanden av liknande innehåll. Länsstyrelsen i Kopparbergs län anför sålunda, att såvida myndigheterna vid behandling av ärenden rörande brandordningar beakta, att normalbrandordningen endast innehåller anvisningar och icke föreskrifter, synes det vara möjligt att inom ramen för densamma ernå ett för alla parter godtagbart resultat. Utskottet vill också understryka betydelsen av att man icke genom onödigt stränga krav i fråga om brandskydd äventyrar det frivilliga intresse för brandväsendet, som finnes och som är en nödvändig grund för landsbygdens brandväsen.

I samtliga nu förevarande motioner har riktats kritik mot den i normalbrandordningarna för landskommuner upptagna bestämmelsen om förbud mot att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad. I

motionerna I: 154 och II: 244 har yrkats, att denna bestämmelse skulle utgå ur normalbrandordningarna. I de båda andra motionerna har bestämmelsen anförts som exempel på sådana föreskrifter i normalbrandordningarna som icke kunde oförändrade passa för alla fall. Enligt vad som anförts i sistnämnda motioner vore det nödvändigt att bestämmelsen uppmjukades eller också borttoges.

Det ligger i sakens natur, att det ur brandskyddssynpunkt är av stor vikt att avståndet mellan stack och byggnad icke är alltför litet. Av de till utskottet avgivna yttrandena framgår också, att åtskilliga försäkringsinrättningar redan före den nya brandlagstiftningens tillkomst genom att bland försäkringsvillkoren intaga bestämmelser om visst minsta avstånd mellan stack och byggnad beaktat det faromoment, som i närhet av byggnader upplagda stackar utgöra.

I allmänhet torde det medföra större besvär och kostnad för ägaren att placera en stack på ett ur brandsäkerhetssynpunkt betryggande avstånd från byggnad än att anbringa den i omedelbar närhet av byggnaden. Det är emellertid icke endast arbetet med upplägget av en stack på längre avstånd utan även det ökade arbetet vid tillgodogörandet av densamma, som ur jordbruksekonomisk synpunkt medför olägenhet. Om icke någon bestämmelse i ämnet finnes i brandordningen eller i de försäkringsvillkor som gälla för ett visst fall, har ägaren därför att väga de jordbruksekonomiska intressena mot brandskyddssynpunkterna. Han kan då i kortsynt optimism komma att underskatta brandfaran och lägga stacken på kortare avstånd än som kan anses betryggande. Den enskildes privatekonomiska intresse får dock icke vara avgörande, utan frågan måste liksom då det gäller brandskyddsfrågor i allmänhet ses även ur nationalekonomiska och andra allmänna synpunkter. En avvägning måste uppenbarligen ske mellan å ena sidan brandskyddets krav samt å andra sidan kommunernas och fastighetsägarnas intresse av en rimlig och smidig tillämpning av brandlagstiftningen. Härvid kan knappast råda någon tvekan om att det som regel måste anses lämpligt att upprätthålla visst minimiavstånd mellan stack och byggnad.

Frågan blir då huru stort detta avstånd skall vara och om det i normalbrandordningarna angivna avståndet av 12 meter kan anses lämpligt. Det är uppenbart att nämnda avstånd icke medför någon säkerhet för att brand icke kan spridas och att det med hänsyn till lokala förhållanden mången gång måste vara önskvärt att stack lägges på ännu längre avstånd från byggnad. Utskottet anser dock att 12-metersavståndet innebär en för normalfallen lämplig avvägning. I flertalet av de till utskottet avgivna yttrandena har också givits uttryck åt den uppfattningen, att denna avståndsbestämmelse vore värdefull ur brandskyddssynpunkt och att den därför icke borde slopas. Den av riksbrandinspektören åberopade statistiken synes också

giva belägg för riktigheten av en sådan uppfattning. Beträffande stack av otröskad gröda har emellertid i de flesta yttrandena, däribland det av riksbrandinspektören avgivna, förordats en uppmjukning av bestämmelsen i enlighet med vad som i allmänhet skett i de av länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län fastställda brandordningarna. Denna uppmjukning innebär, att för sådan stack avståndet må, där särskilda skäl föreligga, under tiden augusti—oktober minskas intill sex meter.

Enligt utskottets mening är en dylik lindring av bestämmelsen välgrundad. Därigenom torde jordbrukarna kunna beredas en icke oväsentlig lättnad under den tid, då knappheten på arbetskraft inom jordbruket är mest kännbar, samtidigt som olägenheterna ur brandskyddssynpunkt torde vara mindre framträdande. Det kan dock övervägas, om icke den angivna tiden utan olägenhet ur brandskyddssynpunkt skulle kunna utsträckas med ytterligare en månad.

Riksbrandinspektören har ansett, att en ytterligare uppmjukning skulle kunna göras. En generell minskning av avståndet borde visserligen icke medgivas, men där på grund av mark- eller byggnadsförhållanden hinder föreläge att lägga upp stack på 12 meters avstånd, borde efter prövning i varje särskilt fall dispens från bestämmelsen kunna meddelas av brandchef eller brandsynenämnd. Avståndet finge dock enligt riksbrandinspektörens mening icke understiga 9 meter, såvida icke länsstyrelsen lämnat tillstånd därtill.

Utskottet anser det vara önskvärt, att det öppnas möjlighet till dispens från 12-metersbestämmelsen i de fall, då på grund av nyssnämnda förhållanden hinder möter att följa densamma. Det kan vara föremål för tvekan, om dispensprövningen bör helt läggas i lokal myndighets hand eller i vissa fall bör tillkomma länsstyrelsen. Det förslag som framlagts av riksbrandinspektören synes emellertid innebära en god lösning, och utskottet vill uttala sin anslutning till detta.

Ehuru utskottet hyser den uppfattningen att den i normalbrandordningarna upptagna bestämmelsen om avstånd mellan stack och byggnad i angivna avseenden skulle kunna uppmjukas, anser sig utskottet dock icke böra föreslå riksdagen att till Kungl. Maj:t rikta någon framställning om att en bestämmelse av det innehåll, som utskottet här angivit som lämpligt, bör erhålla allmän giltighet. Det torde nämligen icke finnas anledning att i princip göra skillnad mellan denna och andra likartade brandskyddsbestämmelser i normalbrandordningarna. Vad utskottet anfört om bestämmelsen synes emellertid — på samma sätt som normalbrandordningarna — vara ägnat att tjäna till ledning för kommunerna vid upprättande av brandordningar, liksom ock för länsstyrelserna vid fastställelseprövningen. Utskottet anser det därför vara önskvärt att länsstyrelserna genom Kungl. Maj:ts försorg erhålla kännedom om de synpunkter utskottet anfört beträffande berörda bestämmelse.

I motionerna I: 46 och II: 103 har vidare gjorts gällande, att länsstyrelserna vid fastställande av brandordningar krävt en skärpning av de i normalbrandordningarna för landskommuner intagna sotningsbestämmelserna i fråga om såväl sotningsfrister som kompetens för dem som skola utföra sotningen. Utskottet, som anser det vara av största betydelse ur brandskyddssynpunkt att sotningen göres så effektiv och betryggande som möjligt, har icke kunnat finna att i nu ifrågavarande hänseende någon åtgärd från riksdagens sida skulle vara påkallad.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen i anledning av förevarande motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta bringa till länsstyrelsernas kännedom vad utskottet här ovan anfört rörande bestämmelsen i normalbrandordningarna om avstånd mellan stack och byggnad;

B) att motionerna i övrigt icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 maj 1947.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ekströmer och Olofsson, fru Sjöström-Bengtsson, herrar Lodenius, Lindgren och Arrhén, fru Svenson* samt herr Annér;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindqvist, Olsson i Mellerud och Lindberg, fru Gustafson, herrar Landgren, Pettersson i Ersbacken och Ljungqvist.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Lodenius* och *Pettersson* i Ersbacken.